

Odpovědnost za škodu a nemajetkovou újmu způsobenou při výkonu veřejné správy

JUDr. Veronika Kudrová

BEP302Zk Veřejná správa v ČR a v Evropě

30. 10. 2012

Obsah

- Zařazení odpovědnosti v systému veřejné správy
 - Pojem odpovědnost
 - Ústavní základy
 - Zákonná úprava
 - Předpoklady odpovědnosti
 - Vznik nároku
 - Uplatňování nároku
 - Shrnutí
 - Studijní literatura
-

Východiska

VEŘEJNÁ SPRÁVA = správa veřejných záležitostí,
správa **ve veřejném zájmu**

subjekty, které ji vykonávají, ji realizují jako **právem uloženou povinnost**, a to z titulu svého postavení jako veřejnoprávních subjektů

činnost VeSpr nestačí právem regulovat, a spoléhat na to, že s ním automaticky bude v souladu, je třeba ustavit **mechanismy, které budou její činnost sledovat, vyhodnocovat a v případě rozporu řešit** (zda je vykonávána v souladu se zákonem, zda plní vymezené cíle a úkoly)

-> **záruky (zákonnosti)** ve veřejné správě

Zařazení odpovědnosti

Záruky zákonnosti = souhrn právních prostředků určených k zabezpečování dodržování a zákonné realizace práva pro případ jeho porušení

Mezi ně patří i **odpovědnost**

- *Podrobněji k zárukám zákonnosti dr. Jurníková (11. prosince)*

Odpovědnost v systému záruk zákonnosti

- Odpovědnost adresátů
 - Za přestupky
 - Za jiné správní delikty
- **Odpovědnost nositelů**
- X občanskoprávní, trestněprávní

Pojem „odpovědnost“

Odpovědnost = sekundární právní vztah, představuje způsobilost (povinnost) nést následky svého protiprávního jednání

Může **vzniknout** v souvislosti s

- protiprávním jednáním a zaviněním (odpovědnost za zavinění -> **subjektivní**)
 - Lze se exkulpovat
- nežádoucím stavem bez ohledu na zavinění (odpovědnost za následek -> **objektivní**)
 - Lze se deliberovat, ledaže je odpovědnost **absolutní**

Ústavní základy

- **Čl. 36 Listiny základních práv a svobod**
- (1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.
- (2) Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.
- (3) *Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.*
- (4) Podmínky a podrobnosti upravuje zákon.

Zákonná úprava

- Zákon č. 82/1998 Sb., **o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci** rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem... [ODKAZ](#)
 - Provádí ústavní východiska dle čl. 36 Listiny
- Subsidiárně se uplatní zákon č. 40/1964 Sb., **občanský zákoník**, zejména jeho § 420 a násl. [ODKAZ](#)

Zákonná úprava

§1

- (1) **Stát** odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem za **škodu** způsobenou při výkonu státní moci. §1
- (2) **Územní samosprávné celky** odpovídají za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci svěřené jim zákonem v rámci samostatné působnosti (dále jen "územní celky v samostatné působnosti").
- (3) Stát a územní celky v samostatné působnosti hradí za podmínek stanovených tímto zákonem též vzniklou **nemajetkovou újmu**.

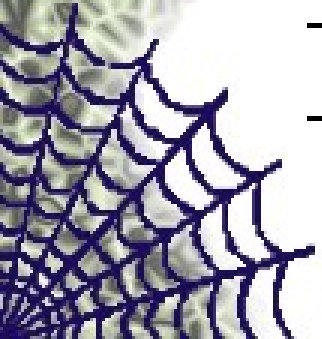
§2

Odpovědnosti za škodu podle tohoto zákona se **nelze zprostit**.

Předpoklady odpovědnosti

- Obecně
 - Protiprávní jednání
 - Škoda
 - Příčinná souvislost
 - **Zde**
 - Kvalifikovaná skutečnost (nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup)
 - Škoda
 - Příčinná souvislost
-

Škoda

- = újma vzniklá ve sféře poškozeného, která je objektivně **vyjádřitelná v penězích**
- Lze jí rozdělit na
 - škodu způsobenou na věcech, resp. **majetku**,
 - škodu způsobenou na **zdraví**
 - Zvláštním případem odškodňované skutečnosti, a to bez ohledu na to, zda zároveň vznikla škoda či nikoli, je vzniklá **nemajetková újma**

Škoda na majetku

- Hradí se jak skutečná škoda, tak ušlý zisk (§442 ObčZ)
- **Skutečnou škodou** se rozumí újma spočívající v samotném přímém zmenšení majetku poškozeného, ale také újma reprezentující majetkové hodnoty, které bylo nutno vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu
 - Např. škoda na věci, náklady řízení vč. nákladů pr. zastoupení
- **Ušlý zisk** představuje to, o co se majetek poškozeného v důsledku nezákonného rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu nezvětšil
 - V prokázané výši (či 170 Kč / den)
- Škoda se **hradí v penězích**; pokud o to však poškozený požádá (a je-li to možné), hradí se škoda uvedením do předešlého stavu

Škoda na zdraví

- **Bolest a ztížení společen. uplatnění** (§444 ObčZ)
 - Podle *vyhlášky o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění* (např. bolest při nekomplikované zlomenině holenní kosti či popálenina I. stupně v rozsahu 5 – 10% povrchu těla je ohodnocena na 6.000Kč. Rozsáhlé plošné jizvy potom na 12.000 – 48.000Kč.)
- **Účelné náklady spojené s léčením** (§27 Z OdpŠk a §449 ObčZ) a
 - Směřující k uzdravení či zlepšení stavu, i pokud nastala smrt
- **Ztráta na výdělku, resp. na důchodu** (§29 Z OdpŠk a §§446 – 447a ObčZ)

Škoda na zdraví

V případě **smrti** se hradí

- přiměřené **náklady spojené s pohřbem (§448-9 ObčZ)**
 - náklady **na výživu pozůstalým**, které jsou odvozeny od průměrného výdělku zemřelého (§448 ObčZ)
 - jednorázové **odškodnění**
(manželovi, dítěti, rodiči či jiné blízké osobě žijící se zemřelým ve společné domácnosti, ve výši 240.000Kč, sourozenci ve výši 175.000Kč a rodiči dosud nenarozeného počatého dítěte ve výši 85.000Kč)
-

Nemajetková újma

- **Nemajetková újma** představuje zásah do jiné než majetkové sféry poškozeného (není spojena se snížením majetkového stavu či jeho nezvýšením, ač bylo předpokládáno) a vedle nepříznivých důsledků vyvolaných nepřiměřenou délkou soudního (správního) řízení může zahrnovat i jiné negativní dopady nesprávného úředního postupu či nezákonného rozhodnutí zejména do osobnostní integrity poškozeného.
-

Příčinná souvislost

- Ke vzniku škody, resp. k nemajetkové újmě, musí dojít **v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem**
 - (je třeba se ptát, zda by ke škodě došlo či nikoli, nebýt nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu)
 - Ke škodě může přistoupit **zavinění poškozeného**
V takovém případě neodpovídá stát, resp. územní samosprávný celek, za škodu v rozsahu, v jakém si ji poškozený zavinil sám.
-

Kvalifikované jednání

- **Nezákonné rozhodnutí**

- Např. dle § 9 SprŘ (zákon č. 500/2004 Sb.)
 - > úkon správního orgánu, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá
- Zahrnuje i nicotné rozhodnutí (i když z hlediska teorie správního práva není rozhodutím)

Kvalifikované jednání

- **Nesprávný úřední postup**

- Zejména porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené, popř. přiměřené, lhůtě (§13 Z OdpŠk)
- Obecně jakékoli porušení pravidel, podle nichž měl správní orgán postupovat, a to včetně zásad výkonu veřejné moci
- x **není jím** zákonodárná činnost parlamentu (ledaže by došlo k **porušení práva EU** – typicky neimplementací směrnice)

Kvalifikované jednání

- **Nesprávným úředním postupem** je dle judikatury (pozor – NS, nikoli NSS) např.
 - stanovení nepřiměřeně krátké lhůty pro doplnění žalobního petitu
 - nesprávný zápis v katastru nemovitostí
 - nesprávný výpis z Rejstříku trestů či vyznačení právní doložky právní moci na rozhodnutí, které není dosud pravomocné
 - nezjištění pozměněného čísla motoru či karoserie státním orgánem či státem autorizovaným subjektem, je-li to zjiitelné běžnými prostředky
 - nesprávné poučení o nutné obraně (v trestním řízení) či
 - zveřejnění nepravdivých údajů zjištěných při kontrole

Vznik nároku

- Škoda ≠ odpovědnost
 - Je jen jedním z prvků...
 - Kvalifikované jednání – škoda – causální nexus
 - U „klasické“ civilní odpovědnosti je kvalifikovaným jednáním nezákonnost, zde je to
 - A) nezákonné rozhodnutí
 - Ve formálním smyslu, tj. nezákonnost musí být deklarována (upozornit na nicotnost rozhodnutí, vč. Zopakování toho, co je to nicotnost)
 - B) nesprávný úřední postup
 - V podstatě vše, co není rozhodnutím a je to nezákonné nebo nějak jinak nesprávné
-

Uplatnění nároku

- Je třeba vědět, **kdo za škodu odpovídá**
 - Stát
 - ÚSC
 - (Ten, kdo škodu způsobil – ovšem nikoli tomu, komu vznikla, jen v rámci „regresu“)
- Je třeba vědět, **kdo za něj jedná**
(nositel ≠ jednatel (orgán příslušný jednat))

Uplatnění nároku

- Odpovídá-li stát
 - **Příslušné ministerstvo**
 - **Ministerstvo spravedlnosti**
 - **Ministerstvo financí**x **ne** úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových...
- Odpovídá-li ÚSC
 - **On sám**
- Neplní-li dobrovolně (ve lhůtě 6 měsíců) -> **soud**
(okresní soud, v jehož obvodu má sídlo příslušný ústřední orgán jednající v případě, kdy za způsobenou škodu odpovídá stát, či v jehož obvodu se nachází obec či mají sídlo orgány kraje)

Shrnutí

- Ústavní základy v čl. 36 Listiny
- Zákonný podklad v zákoně č. 82/1998 Sb., a dále pak v občanském zákoníku (§ 420 a následující)
- Odpovědnost vzniká, jakmile jsou splněny všechny 3 podmínky
- Nárok na náhradu škody vzniká, jakmile se ví, kdo za škodu odpovídá
- Uplatňovat jej lze u nositelů, v případě státu u příslušných dekoncentrovaných orgánů
- Neplní-li dobrovolně, lze se obrátit na civilní soud

Literatura k prostudování

základní

PRŮCHA, P. ***Správní právo : obecná část.*** 7. doplněné a aktualizované vydání. Brno : Masarykova univerzita a Doplněk, 2007. s. 372 – 374.

HENDRYCH, D. ***Správní právo. Obecná část.*** 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 645 – 656.

doplňková

HOLUB, M. ***Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním : praktická příručka.*** Praha : Linde, 2004. 495 s.

VOJTEK, K. ***Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci : komentář.*** Praha : C.H. Beck, 2007. 276 s.

Děkuji za pozornost

Příští přednáška

Vytváření tzv. evropského správního prostoru,
jeho principy a vliv na veřejnou správu v ČR.

Principy dobré správy.

JUDr. Petr Kolman, Ph.D.

